הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר נשים

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות יבום וחליצה

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות יבום וחליצה

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-יבום-וחליצה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ג 5
הלכה ה 5
הלכה ו 5
הלכה ז 5
הלכה ח 5
הלכה ט 5
הלכה יב 5
הלכה טו 6
הלכה טז 6
הלכה יט 6
הלכה כ 6
הלכה כב 6
פרק ב 6
הלכה א 6
הלכה ה 6
הלכה ו 6
הלכה ז 6
הלכה ח 6
הלכה ט 6
הלכה י 7
הלכה יא 7
הלכה יד 7
הלכה טו 8
הלכה טז 8
הלכה יז 8
הלכה יח 8
פרק ג 8
הלכה א 8
הלכה ב 8
הלכה ד 9
הלכה ה 9
הלכה ח 9
הלכה יא 10
הלכה יב 10
הלכה יד 10
הלכה יט 10
פרק ד 10
הלכה א 10
הלכה ז 10
הלכה ט 11
הלכה יח 11
הלכה יט 11
הלכה כה 11
הלכה ל 12
הלכה לב 12
הלכה לה 12
פרק ה 12
הלכה א 12
הלכה ב 12
הלכה ד 12
הלכה ו 14
הלכה יא 14
הלכה יב 14
הלכה יח 14
הלכה כג 14
הלכה כד 14
הלכה כה 15
הלכה כז 15
הלכה כח 15
הלכה כט 15

פרק ו 16
הלכה א 16
הלכה ב 16
הלכה ה 16
הלכה ח 16
הלכה י 16
הלכה יד 16
הלכה טז 16
הלכה כ 17
הלכה כא 17
הלכה כב 17
הלכה כג 17
הלכה כה 17
הלכה ל 17
הלכה לא 17
פרק ז 17
הלכה א 17
הלכה ו 17
הלכה ח 17
הלכה ט 18
הלכה יב 18
הלכה יד 18
הלכה טו 18
הלכה טז 18
הלכה כב 18
פרק ח 18
הלכה א 18
הלכה ד 18
הלכה ט 18
הלכה י 18

פרק א

הלכה א

מצות עשה מן התורה שייבם עד יבמתו. פ"ק דיבמות (דף ג') :

שזו אשתו שהקנו לו מן השמים. פרק יש מותרות (דף פ"ז) :

וכתובתה על נכסי בעלה שמת. ביבמות פרק החולץ (דף ל"ח) ובכתובות פרק האשה שנפלו לה ופ"ג דקידושין (דף פ"ב) וכמה מקומות:

הלכה ג

זה שנאמר בתורה כו' עד ומן היבום. פרק החולץ (דף ל"ה) וסוף פ"ק דבכורות ופ"ב דיבמות (דף כ"ב) :

ואפילו היה לו זרע ממזר כו' עד שכבר שחררו. פ"ב דיבמות:

הלכה ה

מי שמת והניח אשתו מעוברת כו' עד מדברי סופרים אבל לא תתייבם. פרק החולץ (דף ל"ה) :

הלכה ו

מי שיש לו אח עד זוקק את אשתו ליבום. פ"ב דיבמות (דף כ"ב) :

ואם היה לו אח וכו' עד אינו אחיו. פרק נושאין (דף צ"ז) :

הלכה ז

אחים מן האם כו' עד אלא מאב. פ"ב דיבמות (דף י"ז) :

הלכה ח

גרים שנתגיירו עד ולידתן בקדושה. פ"ב דיבמות ופרק נושאין (דף צ"ו) :

הלכה ט

מי שהיו לו נשים רבות עד מכל בית ובית. פרק החולץ (דף מ"ג) :

הלכה יב

הכונס את יבמתו כו' עד מכלל עשה עשה. פ"ד דעדיות וביבמות פ"א (דף י') פרק החולץ (דף מ') וכמה מקומות:

וכן החולץ וכו' עד כאשתו שגירשה. ביבמות פרק החולץ:

וכן אם מתה עד האלו מדבריהם. פ"ב דיבמות (דף י"ח) :

ומותר אדם לישא עד כמו שביארנו. פרק החולץ (דף מ') :

הלכה טו
הכונס את יבמתו כו' עד ולא מדברי סופרים. ביבמות פרק החולץ (דף מ') וס"פ האשה שנפלו (דף פ' ע"ב) :

הלכה טז
כבר ביארנו בהלכות אישות עד ליבם אותה מייבם. במסכת נדה פרק יוצא דופן (דף מ"ד) :

אבל אינה חולצת עד שתגדיל עד אשה גדולה. פ"ק דחולין (דף י"א) ובמסכת נדה פרק בא סימן (דף מ"ח) :

ויבם קטן כו' עד זה עם זה. ביבמות פרק ב"ש (דף קי"א) :

הלכה יט
היבמה לא תתייבם עד ואינה צריכה כלום. פרק החולץ (דף מ"א) :

הלכה כ
החולץ ליבמתו וכו' עד לאויר העולם. ריש פרק החולץ (דף ל"ה) :

הלכה כב
הכונס את יבמתו עד סוף הפרק. הכל פרק החולץ:

פרק ב

הלכה א
מדברי סופרים כו' עד ישן לא קנה. ביבמות פרק ר"ג (דף כג) :

נתכוון [להטיח בכותל] עד מ"מ. פרק הבא על יבמתו (דף נ"ג) :

הלכה ה
יבמה שנתייבמה עד אחר שכנסה. ביבמות פרק ב"ש (דף קי"א קי"ב) :

הלכה ו
מי שמת והניח אחים עד אשר תלד היבמה. פרק החולץ (דף ל"ט) :

הלכה ז
לא רצה הגדול עד כופין אותו לחלוץ. ביבמות פ"ב (דף כ"ד) :

הלכה ח
אמר הגדול עד יבם או חלוץ. פרק החולץ:

הלכה ט
וכן אם היה הגדול עד יבם או חלוץ. פרק החולץ:

הלכה י

יבמה הראויה ליבום עד כשאר האלמנות. פרק אעפ"י (דף ס"ד) :

הלכה יא

היו היבמין רבים עד כולן שוין כו' עד לא מרדה. פ"ב דיבמות (דף כ"ד) :

כתב הראב"ד ז"ל ואיך יאמר שכולן שוין וכו': **ואני** אומר זו מחלוקת ישנה היא מימים קדמונים בין רבותינו בעלי התוספות והספרים הישנים פ"ב דיבמות (דף כ"ד) גמרא מתניתין דמצוה בגדול כו' שיש גורסין בהא דאביי קשישא לא רצה הולכים אצל קטן ופר"י אצל קטן ממנו שהוא גדול משאר האחין ופסק כן ורבים עמדו בשיטתו וכ"כ הר"ם ז"ל מקוצי ובשיטה זו עמד הראב"ד ז"ל וגירסא מפורשת יותר אמנם ר"מ ז"ל רוח אחרת וטעמים רבים בטעמו חדא דגירסתו ספרדית מקובלת לו והיא אצלו הולכין אצל אחין אלמא כולן שוין ועוד שהרי משנה שלימה שנינו אותה בזה הלשון פרק החולץ (דף ל"ט) מצוה בגדול ליבם לא רצה הולכים אצל האחין לא רצו חוזרין אצל הגדול ואומרין לו עליך מצוה או חלוץ או יבם ועוד דאפילו תימא כי גירסת אביי קשישא חולק עם המשנה מ"מ לא שבקינן מתניתין ועבדינן כברייתא ואפילו היתה סתמא כ"ש שהיא יחידאה וסתם מתניתין מוסכמת סתמה רבי ועוד דאמר ר"י בכל התלמוד הלכה כסתם משנה ועוד דהא סוגיין בגמרא דילה שקיל וטרי ומותיב מינה כמה זמנין מכלל דהלכתא היא ודאביי קשישא לא מותיב מינה מכלל דלא קים ליה בגווה או לא מיתניא בי ר' חייא ובי ר' אושעיא ולא מותבינן מינה בבי מדרשא וגם ר"י אלפס ז"ל סמייה מן ההלכות דפ"ב מקמי הא מתני' דפרק החולץ ורבים מרבותינו בעלי התוספות כן גורסין ומסכימים וכן הוא בירושלמי ועל כן הסכים יפה ר"מ ז"ל:

ולא עוד אלא אם היה אחד כו' עד כדין כל מורדת. פרק החולץ נתבארו הדינים ופ"ב דיבמות ופרק המדיר (דף ע"ה) פרק אע"פ (דף ס"ד) וכולהו סוגיין מוכחן כי היבם והיבמה שוין:

הלכה יד

כל יבמה שאמרנו כו' עד כשאר כל האלמנות. זה מפורש במשניות ובגמרות אלו הפרקים שהזכרתים ובכמה מקומות:

וכן אם היה יבמה מוכה שחין כו' עד ונוטלת כתובה. פרק אלו הלוקין (דף כ"ג) והביאה ר"י אלפס ז"ל בהלכות פרק המדיר:

נולדו בה מומין כו' עד יחלוץ ויתן כתובתה. בכתובות פרק המדיר (דף ע"ה) :

הלכה טו

יבמה שנדרה הנאה מיבמה כו' וכן אם נתכוונה כו' עד ותצא בלא כתובה. פרק ב"ש (דף קי"א) :

כתב הראב"ד ז"ל אין הדעת מודה בזה וכו': **ואני** אומר גם זו מחלוקת ישנה היא ביבמות פרק ב"ש גמרא מתניתין הנודרת הנאה מיבמה ור"י אלפס ז"ל כתב שם בהלכות גבי בעיין דנטולה אני מן היהודים לגבי יבם מהו כמ"ש ר"מ ז"ל בכאן שהלך בשיטתו ור' אפרים ז"ל הגיה עליו וגם הראב"ד ז"ל כתב עליו מאותו הדרך ובראותי שקדמני קדוש מדבר הוא רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל הצילו מיד שניהם בספר המלחמות בראיות ברורות וסברות נכונות ומסתייע מפירש"י ז"ל ורבותינו בעלי שיטותינו הצרפתים עד שהעמיד דברי שמואל בענין אגרת מרד כמו שהאריך בו ר"י אלפס ז"ל פרק אע"פ כאשר אמר ר"מ ז"ל והאיר נתיב שתקתי והרוצה לדרוש הרשום יראנו משם:

הלכה טז

יבמה שתבעה היבם כו' עד מפני היבמה. פרק אע"פ (דף ס"ד) :

הלכה יז

יבמה שלא היה לה עד כדרך כל האלמנות. ביבמות פרק יש מותרות (דף פ"ה) :

הלכה יח

היבמה קודם שיבא עליה עד רצה חולץ. ביבמות פרק האשה (דף צ"ב) ובירושלמי פרק הזורק ומקצת בסוטה פרק היה מביא (דף י"ח) :

כל זמן שהיה בספק עד סוף הפרק. ריש פרק החולץ (דף ל"ה) ופרק האשה רבה משמע כן:

פרק ג

הלכה א

האומר זה בני עד ומן היבום. פרק יש נוחלין (דף קל"ד) ובקידושין פרק האומר (דף ס"ד) :

הלכה ב

אמר זה אחי עד אין לו אחים אינו נאמן. בקידושין פרק האומר שם:

וכן אם אמר על מי שהוחזק כו' עד שיבואו העדים וישאלו. בקידושין פרק האומר ובב"ב פרק יש נוחלין שם:

הלכה ד

מי שזנה עם אשה כו' עד וחולצת ולא מתייבמת. פרק החולץ (דף ל"ז) ופרק שני דכתובות (דף ל"ט) ופרק יש נוחלין (דף קל"ד) תסתיים שמעתא:

הלכה ה

נאמן עד אחד להעיד ליבמה שמת בעלה כו' עד כמו שבארנו (בהלכות גירושין). פרק האשה רבה (דף פ"ז) ופרק האשה שלום (דף קי"א) :

כתב הראב"ד ז"ל זה הדמיון אינו מחוור וכו': **ואני** אומר תמה אני אם הדברים האלו יצאו מפי רבינו הראב"ד ז"ל שהרי שנינו במשנתנו פרק האשה שלום הכל נאמנין להעיד כו' דהיינו עדות שתוכל להנשא בו ואין בין אשת איש ליבמה בכ"מ בתלמוד וכן מוכח פרק האשה רבה ופרק האשה בתרא והתם נמי מוכח להדיא שכל עדות שהיא עצמה נאמנת או עד אחד נאמן הוא הדין לכל הכשרים לה ואפילו עבד ואפילו שפחה כדאיתא התם משנה שלימה ותלמוד ערוך וכן אין הפרש בין האח והבן כדתנן פרק האשה שלום ניתן לי בן במדינת הים כו' ניתן לי אח במדינת הים כו' ומ"ש בשם הראב"ד ז"ל דאפילו בעל עצמו שאמר יש לי בנים והוא מוחזק באחין בלא בנים אינו נאמן להתירה בלא חליצה בהפך אני רואה אותו פרק יש נוחלין (דף קל"ד) גמרא מתניתין דהאומר זה בני נאמן דשיילינן למאי הלכתא ומהדרינן אמר רב יהודה אמר שמואל ליורשו ולפטור את אשתו מן היבום והדר אקשינן ליורשו פשיטא ומהדרינן לפטור את אשתו מן היבום איצטריכא ליה והדר אקשינן הא נמי תנינא בקידושין פרק האומר מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן ופרקינן התם דלא מוחזק לן באח כלומר באותה משנה הכא כלומר בדשמואל אע"ג דהוחזק לן באח והכי סלקא מסקנא דשמעתין כדמפרש בה טעמא אלמא דאפילו מוחזק באחים נאמן לומר שיש לו בנים וכ"כ ר"י אלפס ז"ל וכתב לפטור את אשתו מן הייבום דוקא קאמר שמואל אבל חליצה צריכה לפטרה בשוק ולחומרא זה אינו חדא דהא מתניתין לאקולי מיתניא ולא לאחמורי ועוד אוסרת לייבם מיבעי ליה ועוד דכל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה אלא ודאי פוטר לגמרי קאמר אף בלא חליצה וכן פרשב"ם ז"ל ועוד פירש הוא ז"ל דהא דקתני זה בני נאמן ה"ה אם אמר יש לי בנים דנאמן אלא משום סיפא איצטריך ליה למיתני וכמו שביארתי וכ"כ ר"מ ז"ל מקוצי ונמצאו דברי ר"מ ז"ל נכוחים:

הלכה ח

היה לאחת מהן עד שאין לה בנים אסורה. פרק האשה בתרא ביבמות (דף קי"ט) :

היה לה יבם כו' עד מותרות לזר. פרק האשה בתרא ופרק האשה שלום (דף קי"ח) :

הלכה יא

אע"פ שהאשה נאמנת עד כמו שביארנו. פרק האשה שלום (דף קי"ח) ופרק האשה בתרא (דף קי"ט) :

הלכה יב

לפיכך האשה עד וחולצת ולא מתייבמת. פרק האשה שלום (דף קי"ח) :

הלכה יד

הלכה היא ובעלה בלבד עד נולד לה יבם קודם מיתת הבעל. פרק האשה בתרא ביבמות (דף קי"ט) :

הלכה יט

האשה שהלך בעלה ובנה עד סוף הפרק. פרק האשה רבה:

פרק ד

הלכה א

כיצד מצות חליצה וכו' עד הוא והיא בפני ב"ד. פרק מצות חליצה (דף ק"א) :

ומקרין ליבמה בלשון הקדש מאן יבמי וכו' ואח"כ מקרין ליבם לא חפצתי לקחתה.

בסוטה פרק ואלו נאמרין (דף ל"ג:) וביבמות פרק מצות חליצה (דף ק"ז) :

ונועץ רגלו בארץ עד הותרה היבמה לזר. פרק מצות חליצה (דף ק"ג) :

הלכה ז

ואח"כ עומדת עד בשעת קריאה. בסוטה פרק היה מביא וביבמות פרק מצות חליצה (דף ק"ו) :

וצריכין הדיינין לראות הרוק עד חלוץ הנעל שלש פעמים. פרק היה מביא (דף י"ח) בסוטה וביבמות פרק מצות חליצה:

וצריך שתתכוין היבמה וכו' עד ויעשו מעשים אלו לשמה. פ"ק דיבמות ופ' מצות חליצה (דף ק"ב) :

והסומא אינו חולץ שנאמר וירקה בפניו ואין זה רואה הרוק. פרק מצות חליצה (דף ק"א) :

כתב הראב"ד ז"ל והוא שיש שם אחר שיחלוץ עכ"ל: **ואני** אומר יפה פירש דברי ר"מ ז"ל וכן כתבה ר"י אלפס ז"ל וגם רמז"ל כתב כן לפנינו בזה הפרק עצמו וז"ל וכן הסומא שחלץ חליצתו כשרה. ובגמרא תניא פרק מצות חליצה (דף ק"ג) והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה:

הלכה ט

נמצא סדר החליצה וכו' עד ואם חלצה מעל שמאל חליצתה פסולה. הכל מפורש פרק מצות חליצה:

כתב הראב"ד ז"ל לא שמענו שהדריסה מעכבת לפסול החליצה עכ"ל: **ואני** אומר זה תלמוד ערוך הוא פרק מצות חליצה דגרס אמר אמימר האי מאן דחליץ צריך למידחסיה לכרעיה כו' אמר אמימר האי מאן דמסגי על לוחתא דכרעיה לא חליץ ויס"ג אלווחתא א"ל רב אשי לאמימר והתניא סמוכות הרגלים מאי לאו דחליץ בה איהו לא דיהיב ליה לאחר דחליץ אמר רב אשי למאי דקאמר אמימר לאו בר אובא חליץ לאו בר קפיי חליץ ויס"ג בר אובא ובר קיפוף ופירש"י ז"ל לוחתא לשון לוחין שאינו דורס במקום מדרס רגלו ואע"ג דתנן מן הארכובה ולמטה כשרה התם הוא דכי נחתך רגלו קם ליה שוק ורחמנא אמר מעל רגלו דהיינו שוקו אבל האי לאו רגל הוא ובר אובא ובר קיפוף פירש"י ז"ל כדאמרינן בפרק אלו מגלחין דאחלוש לדעתיה דרב אשי ואתהפוך כרעייהו עכ"ל ולווחין שברגל הן הן האצבעות וילפינן מינה למאן דאתהפוך כרעיה דלא חליץ כלומר שא"א לו לחלוץ דאפילו דיעבד חליצתו פסולה וטעמא כדפירש רמז"ל משום דלא אפשר למדחסיה לרגליה והדין עמו דהא אמימר אמרה ומינה ילפינן לה וכולהון טעמא חדא נינהו וכ"כ ר"י אלפס ז"ל באורך והסכמתו כרמז"ל וגם עליו הגיה הראב"ד ז"ל והצילו הרמב"ן במלחמות וקיים דבריו וסתר דברי הראב"ד ז"ל בחידושיו:

הלכה יח

ויבמה שידיה חתוכות עד וחלצה בידה. פרק מצות חליצה (דף ק"ב) :

חלצה במנעל וכו' עד חליצתה פסולה. פרק מצות חליצה (דף ק"א) ומקצתו פ"ק דקידושין (דף י"ד) :

הלכה יט

חלצה בסנדל של עץ כו' עד שהרי נתכוון לחלוץ לה. פרק מצות חליצה (דף ק"א) :

הלכה כה

המוסר מודעא על החליצה עד שעושין בגט. הר"ם ז"ל מקוצי כתב ראייתו לפי שמשוה אותן התלמוד פרק מצות חליצה (דף ק"ו) דאמרינן גט מעושה וחליצה מעושה אמר רוצה אני כשרין לא אמר רוצה אני פסולין ע"כ. **ואני** אומר מדתנן בערכין סוף פרק האומר משקלי עלי (דף כ"א:) וכן בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמרינן עלה בגמרא אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא ואקשינן פשיטא ואהדרינן לא צריכא דעשוהו ואירצי מהו דתימא בטולי בטליה קמ"ל דא"כ ליתני עד

שיתן מאי עד שיאמר עד דמבטל ליה למודעיה ע"כ ומדמקשינן פשיטא משמע דפשיטא ליה לתלמודא דוכתב לה ספר כריתות מדעתו משמע וחלצה נעלו נמי מדעת משמע ועוד דהא שקלינן וטרינן דבעינן כוונה משניהם לגרש וגיטי נשים נמי גם גט חליצה במשמע וכן הסכימו כל רבותינו:

לחצוהו ישראלים עד אח"כ חלצה. פרק מצות חליצה (דף ק"ו) :

הלכה ל

וזהו נוסח גט חליצה עד כמו שהודענו. פרק החולץ (דף ל"ט) :

הלכה לב

וזהו נוסח כתובת יבמין עד דחזו ליכי. פרק ר"ג (דף נ"ב) :

הלכה לה

כשכותבין גט יבמין עד סוף הפרק. פרק החולץ ופ"ק דגיטין (דף ז') :

פרק ה

הלכה א

היבמה שנתן לה עד שיחלוץ. פרק ר"ג ביבמות (דף נ'.) :

הלכה ב

המאמר אע"פ שאינו קונה עד נתקדשה לו. ביבמות פרק ר"ג ובמסכת נדה פרק יוצא דופן:

וצריך לחלוץ לה עד הבעילה. פרק ר"ג (דף נ"א נ"ב) :

הלכה ד

נתן מאמר ליבמתו וחזר ונתן גט למאמרו מה שעשה הרי בטלו והותרה ויראה לי שלא הותרה אלא לאחיו אבל זה שנתן הגט נאסרה עליו כו' עד להתירה לזר: כתב הראב"ד ז"ל ובגמרא בלישנא בתרא אמרי' הותרה אפילו היא: **ואני** אומר זו מחלוקת ישנה בין רש"י ורבותינו בעלי התוספות ז"ל בפרק ר"ג (דף נ"ב:) גמרא מתני' דכיצד עשה בה מאמר דגרסינן בעי רב חנניא כתב גט לזיקתו ולא למאמרו למאמרו ולא לזיקתו מהו מאמר עילוי זיקה קא רמי והו"ל כמגרש חצי אשה והמגרש חצי אשה לא עשה ולא כלום או דילמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ושיילינן תפשוט ליה מדרבה דאמר רבה נתן גט למאמרו הותרה צרתה ומהדרינן לרבה פשיטא ליה לרב חנניא מיבעיא ליה מאי תיקו ופירש"י ז"ל האי לחודיה קאי כו' והיכא דכתב [גט] לזיקתו ולא למאמרו אסרה עליו ועל אחיו דפקע זיקה וקמה בלא יבנה ואי כתב למאמרו ולא לזיקתו אסורה לו

ומותרת לאחיו דמאמר דעבד שקליה וכו' והקשו עליו רבותינו בעלי התוספות ז"ל [דא"כ אין זה כלישנא קמא דרבה ולא כלישנא בתרא] שהרי ללישנא קמא דרבה דאמר שהיא אסורה לו משום דמיחלפא בבעלת הגט ה"ט דמיחלפא שייך לאוסרה אפילו על האחין מידי דהוה אבעלת הגט דעלמא ואי ללישנא בתרא הא קאמר הותרה אפילו היא ואפילו לו דמאי דעבד שקליה לכך פירשו הם ז"ל או דילמא האי לחודיה והאי לחודיה ואי כתב למאמרו ולא לזיקה הותרה בין לו בין לאחים כלישנא בתרא דרבה ע"כ. ומימרא דרבה נאמרה פ"ד אחין גמרא מתניתין דג' אחין נשואין שלש נשים נכריות וה"ג לה אמר רבה נתן גט למאמרו הותרה צרתה אבל היא אסורה דמיחלפא בבעלת הגט איכא דאמרי אמר רבה נתן גט למאמרו הותרה אפילו היא מ"ט מאי דעבד בה שקליה ע"כ. ופירש"י ז"ל האי נתן גט למאמרו אמתניתין קאי שאם נתן זה העושה מאמר גט למאמרו ולא לזיקתו ואח"כ מת הותרה אשתו הראשונה שהיא צרתה להתייבם לשלישי דמאמר דעבד שקליה ולאו צרות נינהו והשתא לא אתו למימר בשתי יבמות הבאות מבית אחד חדא חלצה וחדא מייבמה דהכא לאו מבית אחד מיחזו אבל היא אסורה ולאו משום דקם ליה בלא יבנה לפוסלה על אחיו הנשאר שהרי לא נתן גט לזיקה אלא משום דאתי לאיחלופי בבעלת הגט היכא דעבד גט למאמרו ולזיקתו דההיא ודאי מידחיא אבל גט למאמרו לא דחי אלא מאמר ונשארה זיקה ראשונה במקומה הותרה אפילו היא לשלישי כשימות שני מאי דעבד שקליה ושויא כמו שלא עשה בה מאמר ואתיא ומתייבמת לשלישי מחמת זיקת אחיו הראשון ודוקא שפי' למאמרו ולא לזיקתו קאמר אבל סתמא קיימא בלא יבנה אכולהו אחין והכי מוכחא מילתיה דרבה פרק ר"ג דלמאמרו ולא לזיקתו קאמר עכ"ל. ורבותינו בעלי התוס' ז"ל פירשו לפי שיטתם נתן גט למאמרו הותרה צרתה דהיינו דוקא צרה דמתני' אשת בעל הגט משום דלאו בנות בית אחד הן אלא במאמר זה והוא שקליה אבל צרה של בית אחד ממש מיחלפא כמותה בבעלת הגט ואסורה בין לו בין לשאר אחים אם היו רבים ולאידך לישנא בתרא דאמרינן הותרה אפילו היא ואפילו לו כ"ש לאחין דכל מאי דעבד שקליה ע"כ לשונם. הנה עיניך רואות שדברי הראב"ד ז"ל כפי' רבותינו בעלי התוס' ז"ל ממש ודברי ר"מ ז"ל בפיסקא זו כפירש"י ז"ל פ' ר"ג אות באות גם פקח עיניך וראה מ"ש לפנינו פ"ו ותמצאנו אות באות כפרש"י ז"ל וכלישנא בתרא וכן דעת ר"י אלפס ז"ל שהשמיט מן ההלכות פ' ר"ג בעיא וסוגיא דרב חנניא לגמרי והביא פ' ד' אחין תרתי לישני דרבה והאריך בלשונו עד שמובן כי על דעתו הסכים ר"מ ז"ל והדין עמו שהרי התלמוד פ' ר"ג קאמר להדיא לרבה פשיטא ליה לרב חנניא מבעיא ליה וסלקא לה בתיקו ולא שבקינן מילתא דרבה משום דלרב חנניא נשאר בתיקו ומה

שהקשה הראב"ד ורבותינו בעלי התוס' מתורץ למבין בין במה שכבר כתבתי מדברי המפרשים ז"ל שכנגדו ז"ל ומדעת דברי רבה לחוד ואמתניתין קאי ובעיית רב חנניא לחוד ומפשטא מכלל מילתיה דרבה ובלישנא בתרא אפילו היא מותרת גרסינן אבל ואפילו לו לא גרסינן דאם איתא לתנייה להדיא דהא קמא דטפי איבעי ליה לאשמועינן אפילו לו מאפילו היא שוב מצאתי שהסכים הרמב"ן כן והקשה על פי' רבותינו בעלי התוספות ז"ל:

הלכה ו

המאמר שניתן ליבמה עד הרי זו נקראת חליצה פסולה. פרק ר"ג (דף נ"א) :

הלכה יא

יבמות רבות עד בבעילה פחותה. פרק ר"ג ופרק ב"ש וכמה מקומות ביבמות:

הלכה יב

נחלצה אחת מהן עד מה עשה אחיו אין מונעין אותו. הכל פרק ר"ג:

הלכה יח

יבם קטן בן ט' שנים עד כמו שביארנו בתחלת זה הספר. פרק האשה רבה (דף צ"ו) :

הלכה כג

קטנה שראויה למאן כו' עד פוטרת את כולן. פרק האשה רבה (דף צ"ו) :

הלכה כד

היתה אחת מהן חרשת ואחת קטנה אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה וכיצד תקנתן מלמדין את הקטנה כו' עד ותותר לזר. פרק ב"ש:

כתב הראב"ד ז"ל זה המחבר גמרא הוא עושה מדעתו כו': **ואני** אומר זו משנה שלימה היא פרק ב"ש דמסכת יבמות (דף ק"י) דתנן וכן שתי חרשות קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה כו' עד פסל את הקטנה ר"א אומר בכולן מלמדין את הקטנה שתמאן בו ואם בגירסא שלו אינו גורס בכולן בגירסאות ספרדיות שלנו כך היא הנוסחא וכך היא נוסחת התוספות ור"י אלפס ז"ל כ"כ אהא דגרסי' עלה בגמרא כיצד תקנתן א"ר חסדא אמר רב כונס את החרשת ומוציאה בגט וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ ולר"א מלמדין את הקטנה שתמאן בו ומייבם לחרשת וכן הלכה עכ"ל. ויפה עשה רמז"ל שחייב אדם לומר כלשון רבו ועוד שתלמוד ערוך הוא דגרסינן על פיסקא בתרייתא דאמר ר"א בכולן מלמדין את הקטנה למאן אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"א וכן א"ר אלעזר הלכה כר"א וצריכא דאי אשמעינן בהא כלומר בקמייתא בכך קאמר שמואל הלכה כר"א משום דלא קיים מצות יבום אבל בהא דאיקיים מצות יבום אימא תרווייהו ליפקו בגט

ואי אשמעינן בהא משום דגדולה רמיא קמיה אבל אידך אימא לא צריכא ע"כ. ואף כי גם על רב אלפס השיגו בזה כבר הצילו רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות ודי שאעמוד בשלי להורות שרמז"ל לא עשה גמרא מדעתו:

הלכה כה

היתה אחת מהן פקחת ואחת חרשת כו' עד שנבעלה תחלה. פרק ב"ש ביבמות:

הלכה כז

וכן הדין בקטנה וחרשת שבא היבם תחילה וכו' והחרשת צריכה גט עד לאחר זמן לפיכך יקיים הקטנה שנבעלה תחילה: כתב הראב"ד טעות הוא זה וכו': **ואני** אומר איני רואה בכאן שום טעות ואדרבה הסכים על האמת כלשון המשנה השנויה ביבמות פרק ב"ש דתנן הקטנה והחרשת בא יבם על הקטנה וחזר ובא על החרשת או שבא אחיו על החרשת לא פסל הקטנה וכפי המסקנא דשקלינן וטרינן עלה עד דאוקימנא לרבנן דרבי נחמיה ועלה א"ר אשי מרישא נמי ש"מ דרבנן היא דקתני אם בא יבם על החרשת נותן לה גט והותרה ולא קתני אם בא על הקטנה נותן לה גט והותרה ודחינן אי משום הא לא איריא חרשת דלית לה תקנתא דהיתרא קתני תקנתא דאיסורא קטנה דאית לה תקנתא דהיתרא לא תני תקנתא דאיסורא ע"כ. ופירש"י ז"ל דחרשת לית לה תקנתא דהיתרא דקתני בה וחרשת אסורה לעולם למר בריה דרב אשי וכדקא מייתי לה ואע"ג דלא איריא מטעמיה מ"מ איתיה ולטעמא דפירוקא נמי קאתי כדפשיטא ליה לתלמודא ולא איפריך וכפי האמת המוסכם בתלמוד במשנה פסק ר"מ ז"ל וכן דעת ר"י אלפס ז"ל והטעם שכתב הראב"ד ז"ל הוא דסליק אדעתיה ואפום חורפין מעיקרא כי היכי דלוקמא אליבא דרבנן ולאו טעמא דפשיטותא דתלמודא כטעמא דמסקנא שעליו סמך ר"מ ז"ל ובעלי שיטתו:

הלכה כח

בא היבם תחלה עד והחרשת יוציא בגט. פרק ב"ש:

כתב הראב"ד ז"ל לא אמרו זה וכו': **ואני** אומר ר"מ ז"ל לטעמיה שפסק כר"א דאמר בכולן מלמדין את הקטנה שתמאן ומן הטעמים שכתבתי למעלה סמוך לזה הדין בדין היתה אחת חרשת ואחת קטנה וכו' והראב"ד ז"ל לטעמיה כדכתיבנא נמי ומיהו קושיא דידיה ניחא לי ואדרבה סייעתא היא לר"מ ז"ל דאמרינן וצריכא דאי אשמעינן בהא ה"א משום דאיקיים מצות יבום כו' אלמא בכל ענין הוי הלכה כר"א וכן עיקר:

הלכה כט

היתה אחת פקחת ואחת חרשת כו' עד סוף הפרק. ביבמות פרק בית שמאי:

פרק ו

הלכה א

יש אחים כו' עד ואין ראויין לחליצה. הקדמה היא כדרך המחברים על מה שעתיד לכתוב:

הלכה ב

ואלו שאין להם זיקה כלל כו' עד או חולצין או מייבמין. בבכורות פרק על אלו מומין וביבמות פרק הערל (דף ע"ט) :

הלכה ה

יש יבמות עד כמו שיתבאר. תחלת ענינו הקדמה על מה שעתיד לבאר. סוף פ' ד' אחין (דף ל') :

וכל אשה שהיא וכו' עד משום ערוה. בגיטין פרק התקבל וביבמות פ' החולץ ופרק ד' אחין:

אבל מי שמקודשת כו' עד שעת הכושר. פרק ד' אחין:

הלכה ח

ואלו הן שהן פטורות כו' עד שאין להם אישות כלל. פ"א (דף ב' וג') ופ"ב דיבמות ופרק הערל:

ולקחה לו לאשה פרט לערוה עד זקוקה ליבום. פ"א ופ"ב ופרק חרש (דף קי"ב) ופרק האשה רבה (דף צ"ו) :

הלכה י

היתה היבמה אסורה עד הרי הן זקוקות ליבום. פ"א ופ"ב דיבמות ופרק יש מותרות (דף פ"ד) :

ומן הדין היה עד ולא בת חליצה. פ"ב דיבמות ופרק יש מותרות:

ואם היתה לה צרה כו' עד שהוא חולצת ולא מתייבמת. פ"א דיבמות (דף י"א) ופרק יש מותרות (דף פ"ד) :

וכן יבמה שהיא ספק ערוה עד כמו שביארנו. פרק ד' אחין (דף ל') :

הלכה יד

מי שמת אחיו עד עומדת לעולם. פ"א דיבמות (דף ב' וג') :

הלכה טז

וכן אשת אחיו עד שנאמר והיא נטמאה. פ"א ופ"ב דיבמות (דף י"ז) :

אבל סוטה שמת בעלה עד וחולצת או מתייבמת. פ"א דיבמות (דף י"א) ופרק יש מותרות ופ"ק דסוטה (דף ב') :

הלכה כ

אבל החולץ ליבמתו עד בצרת חלוצתו. פרק החולץ (דף מ') ומייתי בהרבה מקומות:

הלכה כא

שתי יבמות עד בשעת נפילה. פ"ק דיבמות (דף יב יג) :

הלכה כב

היתה זו שהיא ערוה עד לא חולצת ולא מתייבמת. פ"א דיבמות (דף ב') ופ' ד' אחין (דף ל"א) :

הלכה כג

הלכה צרת הערוה כו' עד והולד (מותר) [ממזר]. גיטין פרק הזורק (דף פ') :

הלכה כה

שלשה אחים וכו' עד לא רצה מייבם. פרק ד' אחין (דף כ"ט) :

כתב הראב"ד ז"ל כל זה מן ההלכות ואינו מחוור עכ"ל: **ואני** אומר יפה עשה שחייב אדם לומר כלשון רבו וכ"ש שדבריו מוכיחים ונכוחים וכבר ביררם הרמב"ן פרק ד' אחין ודיינו שנעמוד בשלנו:

הלכה ל

בן ט' שנים ויום אחד עד זיקת שני יבמין. ביבמות בכמה מקומות:

הלכה לא

מי שחציה שפחה עד סוף הפרק. גיטין פרק השולח (דף מ"ג)

פרק ז

הלכה א

שנים מן האחין עד וחולצין ולא מייבמין כמו שביארנו. הכל פרק ד' אחין (דף ל' ל"א) :

ואם קדמו וכו' עד אותן מהן. פ"ד דעדיות:

הלכה ו

שלשה אחין שנים מהם נשואין וכו' עד שיפטור את הצרה. פרק ד' אחין (דף כ"ט) :

הלכה ח

אחד מן היבמין עד רצה חולץ רצה מייבם. פרק החולץ (דף מ"א) :

הלכה ט
שלשה אחין שנים מהם עד והנכרית משום צרתה. פרק ד' אחין (דף כ"ז) :

הלכה יב
וכן שני אחין וכו' עד בשעת נפילה. פרק ארבעה אחין (דף ל"ב) ופרק החולץ:
אבל המגרש וכו' עד כמו שביארנו. ביבמות פרק ב"ש (דף ק"ט) :

הלכה יד
וה"ה למגרש וכו' עד חולצת ולא מתייבמת. בגיטין פרק קורדיקוס (דף ע"א) וביבמות פרק ב"ש:

הלכה טו
שני אחין נשואין לשתי אחיות עד גדולה זו מותרת ליבמה. ביבמות פרק ב"ש:

הלכה טז
שני אחין חרשין וכו' עד שאין נשואי החרשת גמורין. ביבמות פרק חרש (דף קי"ב) :

הלכה כב
כ"מ שאמרנו וכו' עד סוף הפרק. כלל גדול הוא שמסר בדבריו כדרך המחברים:

פרק ח

הלכה א
מי שקידש וכו' עד מידן. פ"ב דיבמות:

הלכה ד
האשה שהיו לה וכו' עד מאחי בעלה. ביבמות פרק נושאין:

הלכה ט
מי שהלך בעלה וכו' עד ולא מייבמין. פרק האשה רבה:

הלכה י
חמש נשים וכו' עד סוף הפרק. ביבמות פרק נושאין ודברי המחבר ז"ל כהוגן: